נב: התכלת פרק רביעי מנחות

לרבנן הוכפלה לבונתו. אבל לאבא יוסי בן דוסתאי כיון דלריך קומץ בבוקר וקומץ בערב לא שייך לאיכפולי טפי משיעור שלם [מ] לרבנן הוא דבעי לי בעינן שלם בלבונה כי היכי דבעינן שלם בעשרון אבל משמן בעי [נ] (טפי) לאבא יוסי בן דוסתאי נמי דבכל יום לא היה רק לוג ומחצה בבוקר וכן בערב והשתא נמי אי דילמא לכל עשרון היו ג' לוגין וזו היא גלילתן: **הלכה באבא יוסי בן דוסתאי.** תימה הילכתא למשיחא [מ]:

לרבנן הוכפלה לבונתו או לא מי אמרינן מתוך שהוכפלה סלתו הוכפלה לבונתו או דילמא מאי [מ] דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי ושמן בין [מ] לאבא יוסי בן דוסתאי ובין לרבנן מהו אמר רבא ת"ש [נ] ה' קמצין הן ואם איתא זימנין דמשכחת לה ז' [נ] דאי לא קתני יתיב רב פפא וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא והא מעלה קומץ בחוץ דאי הוה וקתני מאי הוי עלה אמר ר"נ בר יצחק ת"ש דתניא [מ] כ"ג שמח ולא מינו אחר תחתיו שלימה שחרית ושלימה בין הערבים ומפריש לה ב' קמצין קומץ שחרית וקומץ בין הערבים ומפריש לה שלשת לוגין לוג ומחצה שחרית לוג ומחצה בין הערבים מני אילימא רבנן מאי שנא לבונתה דהוכפלה ומאי שנא שמנה דלא הוכפלה אלא אבא יוסי בן דוסתאי היא דאמר חביתי כ"ג בעלמא שני קמצין בעיא ולבונה לא הוכפלה ושמן לא הוכפל ומדשמן לאבא יוסי בן דוסתאי לא הוכפלה [א]לבונתה ושמנה לרבנן נמי לא הוכפלו א"ר יוחנן הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי ומי א"ר יוחנן הכי והא [י]א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן חמשה קמצין הן [כ]אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן:

הדרן עלך התכלת

כל [ב]המנחות באות מצה [ג]חוץ מחמץ שבתורה [ד]ושתי הלחם שהן באות חמץ ר"מ אומר [ה] השאור בורה להן מתוכן ומחמצן ר' יהודה אומר אף היא אינה מן המובחר אלא [ו]מביא את השאור ונותנו לתוך המדה וממלא את המדה אמרו לו אף היא היתה חסרה או יתרה: **גמ'** בעא מיניה רבי פרידא מרבי אמי מנין לכל המנחות שהן באות מצה מנלן דכתיב בה כתיב בה דלא כתיב בה כתיב בה זאת

[ז]ולא מינו אחר. דקריבה שלימה: **לרבנן הוכפלה לבונתו.** שיביא קומץ שחרית וקומץ בערב דבשלמא לאבא יוסי לא מצטרף ליה דלא הוכפל שיביא שני קמצים לכל הקטרה דלא מצינו ג' קמצים בהקטרה אחת: **מאי דגלי גלי.** אלא גלי קרא בהוספה כדאמרינן לעיל (דף נא.): לרבי יהודה מאותה [ז] ולר"ש מכלל מקטרת [ח]: **ושמן.** מצטרף ליה אליבא דכולהו אם צריך להביא ג' לוגין לכל עשרון דעד שלא יומות היה מביא ג' לוגין [ט] וחוצן [י] לוג ומחצה לאחי עשרון דשחר ולוג ומחצה לבין הערבים השתא מאי: **ה' קמצין הן.** בפרק האומר הרי עלי עשרון (לקמן דף קו:) תניא [יא] והאי קומץ לבונה של מביתין לא חשיב התם משום דלאחצאין קרב ובשלימה קמיירי ולא אחצאין ואם איתא דכי מת כ"ג [יב] קרבו שלש בכל הקטרות זימנין דמשכחת [יג] [יד](שבעה) כגון ב' קמצים של מביתין דהא התם קא חשיב ב' קמצים של בזיכי לחם הפנים אע"ג דחד קרבן נינהו וה"נ ליחשוב: ומשני לעולם אימא לך דהוכפל והאי דלא חשיב להו משום דאי מת כהן לא קתני אלא בקריביה כדרכן קא מיירי: **להא שמעתא.** דאי לא קתני: **והא מעלה קומץ בחוץ.** דקתני ליה התם גבי ה' קמצין דאי עבר והעלהו בחוץ מייב [טו] וקתני ליה [טז] נמי ש"מ דלאו אימא דהוכפל ליתניהו ואפילו לאי: **מאי הוי עלה.** דהא לא תניין ליה בהדיא: **אלא אבא יוסי דאמר תביתין דעלמא.** נמי בחיי כהן בעי ב' קמצין הילכך הא נמי ב' קמצין וקתני לוג ומחצה שחרית כו' אלמא שמן לא הוכפל ואיפסיעה בעיא דשמן לאבא יוסי ומדשמן לאבא יוסי לא הוכפל דאמאי דלא גלי לא גלי לרבנן נמי לבונה ושמן לא הוכפלו דאמאי דלא גלי לא גלי דאיתנהו לא פליגי אלא בלבונה מחייס אבל בלאחר מיתה אי הוכפל אי לא הוכפל לא פליגי: **הילכתא כאבא יוסי.** דאמר בחיי כהן מקריב קומץ לבונה שחרית ויקומץ ערבית: **ותנן ה' קמצין הן.** ולא חשיב ליה לקומץ דחביתין משום דלאחצאין קרב ואם איתא דקרב שלם דלאחצאין ליתני ז' קמצים הן: **אמוראי נינהו.** מר אמר כסתם משנה אמר רבי יוחנן ומר אמר הלכה כאבא יוסי אמר רבי יוחנן

הדרן עלך התכלת

כל המנחות. חוץ מחמץ שבתורה. דכתיב על חלות לחם חמץ וגו' (ויקרא ז) ושתי הלחם דכתיב חמץ תאפינה (שם כג): **שאור בורה להן מתוכו.** מתוך עשרון דתורה ושתי הלחם היה מוציא שאור שהוא [ט] לא מן הסלת מעט לאחר שנמדד וטומנו בסלת ומתחמצן מאליו וממנו מחמץ את השאר [י]: **אף היא אינה מן המובחר.** שאינה מחמצת יפה לפי שאין לה שאור מחומץ יפה: **אלא מביא שאור.** המחומץ יפה מתוך ביתו ונותן לתוך העשרון ומוסיף וממלא סלת: **אף היא היפה יפרה או חסרה.** כגון אם השאור עבה ומגושל בקושי כמעט מים אינו מחזיק נפח גדול כאילו היה קמח וממלא העשרון יתר לפי שאם לא היה שאור מגושל היה נפחו גדול מעכשיו ואם אינו מגושל יפה שנתן בו מים הרבה נמלא נפחו גדול משאילו היה קמח וממלא העשרון חסר שאם לא בשביל המים לא היה מלא: **גמ' דכתיבא כתיבא.** אותה מנחה שכתוב בה מלה כגון מנחת מאפה ומנחת מחבת הרי כתיב בה ודלא כתיבא אחת מהאי קרא דכייל לכל המנחות כלו

לרבנן הוכפלה לבונתו. אבל לאבא יוסי בן דוסתאי כיון דלריך קומץ בבוקר וקומץ בערב לא שייך לאיכפולי טפי משיעור שלם [מ] לרבנן הוא דבעי לי בעינן שלם בלבונה כי היכי דבעינן שלם בעשרון אבל משמן בעי [נ] (טפי) לאבא יוסי בן דוסתאי נמי דבכל יום לא היה רק לוג ומחצה בבוקר וכן בערב והשתא נמי אי דילמא לכל עשרון היו ג' לוגין וזו היא גלילתן: **הלכה באבא יוסי בן דוסתאי.** תימה הילכתא למשיחא [מ]:

הדרן עלך התכלת

כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתורה ושתי הלחם. שמי הלחם ניתא דכיל בהדי שאר מנחות דאיקרי מנחה [ב] כדאמר בפרק התכלת (לעיל דף מז:) אבל לחמי תודה [ג] לא משכחן [ד] ומ"מ ניתא לאמשמעינן דינא: **בורה.** בדל"ת גרסינן בערוך ופי' לשון הוצאה כמו (מלכים ג יב) במורם אשר בדל מלבו (במדבר ו) כי מלבך אתה בורתם: **חסרה** או יתרה. מכאן פי' הרב רבינו חיים דכשמודדין במדה בפסח לו לעורך חלה אין להכניס [א] על הסלת דא"כ נמצאת יתרה כמו לענין מנחות ועוד אמרינן לקמן (דף פז.) גורשת חילתא: **מנין** לכל המנחות שהן באות מצה בו'. תימה מתני' היא (לקמן דף נה.) דתנן כל המנחות בילושות בפושרים ומשמרם שלא יחמיצו כו' שנאמר כל המנחה [ב] [ג] כל תאפה חמץ וה"נ דרשי' לקמן בגמ' (שם) שאר מנחות מנין ת"ל כל המנחה ועוד משמע דשייך לרבוי טפי מהכוח קרא דכל מנחה ממאי דמרבה מהאי קרא דזאת תורת המנחה דמייתי הכא דמהכוח לא שייך לרבוי אלא מנחות שיש בהם דין הכתוב בפרשה הנשה קמיצה ולבונה כגון מנחת סלת ומחבת ומרחשת אבל מכל המנחה איתרבו אפילו מנחת העומר ומנחת קנאות ומנחת כהן ומנחת [נסכים] ולחם הפנים ונראה לפרש דרבי אמי לא רצה להביא לן הא דדרשינן מייתורא דקראי [ג] [ד] (אלא) לפי שהיה סבור דאפילו למצוה קא מיבעיא ליה היכא דלא כתיבא מצה הביא לו מקראות פשוטות ומתה על שאלתו והשיב לו דכתיבא כתיבא כגון מחבת ומאפה דלא כתיבא כגון מנחת סלת ומרחשת כתיב זאת תורת וה"ה דאמרי מהנך קראי לא ידעינן כולהו שאר מנחות [ה] עוד משמע דמנחת סלת נמי כתיבא דאותה פרשה דזאת תורת דכתיב בה מצות מאכל פשטיה דקרא במנחת סלת [ו] [כתיב] דכתיב מסלת המנחה ומשמנה ומזאת תורת מרבי מרחשת ומהשתא מצינו למימר דנתרבו כל מנחות אפילו אותם דאין בהם הנשה קמיצה ולבונה כי היכי דמרבינן מרחשת אע"ג דלא איירי בה קרא אבל קשיא ג"כ כל המנחה לרבות שאר מנחות למה לי דאם נאמר בלאו ג"כ היכי מייתי לעבב מלא תאפה דלקמן דרים ליה על הכלל ור"ת מפרש דמיבעיא ליה לרבי פרידא מנלן דבאות מצה ולא שיאור ואלטו דאי מלא תעשה חמץ דמתני' הוה אמינא שיאור ואלטו שרי א"ל דכתיבא כתיבא אלמא מצות בעינן ושיאור ואלטו לאו מצה היא ג"ל לעבב קא מיבעיא לן מנלן דמיפסלא אם הביא שיאור ואלטו ג"ל דכתיב לא תאפה חמץ דמשמע אלא מצה דכתיב מצה באותה פרשה [ד] ורב חסדא פריך דילמא [ה] מלא תאפה חמץ אלא שיאור אע"ג דכבר כתיב לא תעשה אינטריך טובא לכדדרשינן לקמן ופי' זה לחוק ומגומגם: כי

מסורת הש"ס

[מ] [מ"ק ז: וכתוס ז: יד:]. [נ] [לקמן קו:]. [נ] [פסחים קה. יומא י:]. [ס] [שבת מו. ופ"ק]. [ע] [ובמות מז: ביצה פח: חולין מה. נדה יז:]. [פ] שיך [ע"ז]. [צ] [ויקרא ו]. [ק] [שם]. [ר] ל"ל והוא. [ש] ל"ק. [ת] סביה. ל"ק. [א] תיב הס"ד ל"ת ד"ה וקתני ליה ש"מ לאילו לאו קתני ואם איתא דהוכפל ליתניהו הס"ד. ל"ק. [ב] [ולרבנן. ל"ק. [ג] ל"ק מה. ד"ה הלכתא וכו' ונס בתר אחד ולא בעינן ב' קמצין אמנתי סם על הנליון]. [ד] [בלאחר כתלעל מה: פסיק מני לחמי תודה לא איקרי מנחה]. [ה] וכו' לא תעשה חמץ וכ"ל. ל"ק. [ו] ל"ק מ"ד. [ז] ל"ק. [ח] ל"ק. [ט] ל"ל דאם. [י] ל"ק. [יא] [ובחיס דף מה. ד"ה הלכתא וכו' ונס בתר אחד ולא בעינן ב' קמצין אמנתי סם על הנליון]. [יב] [בלאחר כתלעל מה: פסיק מני לחמי תודה לא איקרי מנחה]. [יג] וכו' לא תעשה חמץ וכ"ל. ל"ק. [יד] ל"ק מ"ד. [טו] ל"ק. [טז] ל"ל דאם.

הגהות הב"ח

[א] נמ' אבא יוסף בן דוסתאי כל"ל וכן בכל הגמרא:

רבינו גרשום

בערבית אף הא נמי. פליגי בה במנחת חביתין דעלמא היכא דלא מת כ"ג. מפריש לה ב' קמצין של לבונה. כ"ג שמח ולא מינו כהן אחר ואמר לרבנן דאמרי בעלמא משום דליכא אלא עשרון ושלימה בין הערבים מי אמר' דליכא אי לא אז דילמא מאי דגלי כדכתיב אותה שלימה גלי. אליבא דאבא יוסף לא תיבעי לך דהשתא בעלמא דליכא אלא עשרון אחד בעי ב' קמצין כ"ש הכא. ושמן מיבעיא לי אפילו לאבא יוסי אי אמרינן דהוכפל דמפריש ג' לוגין שחרית וג' לוגין בין הערבים. ת"ש ה' קמצין הן דאמרי' בפרקין בתרא האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מקומץ וכו'. ואם איתא דסבירא להו לרבנן דהיכא דמת כ"ג בעינן ב' קמצין א"כ משכחת לה ד' אלא לעולם לרבנן לא הוי אלא קומץ א' לשחרית ולבין הערבים. ואי אמרת א"כ ליתני ד' קמצין הן והאי קומץ דחביתין להוי ששי. הא לא קשיא כיון דהאי קומץ דחביתין לא קריב שלם אלא חציו בבקר וחציו בערב לא קתני ליה והא מעלה קומץ בחוץ דאי הוא דלא הוי לכתחילה אלא דאי עבר. א"ליבא רבנן דלא בעו בעלמא אלא קומץ אחד מאי שנא לבונתה דהוכפל דקתני מפריש לה ב' קמצין ומדשמן לאבא יוסי לא הוכפל אלא כחביתין דעלמא היכא דלא מת [ו] ולא לבונה נמי לרבנן נמי לבונתה ושמנה לא הוכפלו. ותיתשמיט מיהא הא דקא בעי ר' יוחנן דלבונה לרבנן ושמן בין לאבא יוסי ובין לרבנן דלא הוכפל. הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי דמפריש לה ב' קומצי לבונה לכל חביתין אפילו לעלמא:

הדרן עלך התכלת
כל המנחות דכתיבא בהדיא. מצה כתיבא:

[ו] ל"ל לבונתה ושמנה לרבנן נמי לא הוכפלו יסי:

עין משפט נר מצוה

קנו א מי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הלכה כב:
א ב מי' פ"ד מהל' מעה"ק הל"ד:
ב ג מי' פ"ט מהל' מעה"ק הל"ז:
ג ד מי' פ"ח מהל' תמידין ומוספין הל"ט ופ"ד מהל' מעה"ק הל"ב:
ד ה מי' פ"ח שם ופ"ט מהל' מעה"ק הל"ח:

מוסף רש"י

הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה, וכשהלכה דברי חכם ורבי בעינא שנתן סתם, ולא אמר שם לומרי עליהן מי שלא יהו שניה מפי יחיד ונראין כמילו נשנו (ביצה ג.). אמוראי בינהו ואליבא דרי יוחנן. מר אמר הלכה כסתם משנה, אלא היכא דשכיחא ליה אמר בהאיה הלכה כמשנה זו, ואמרינא אמרינא אתר משמיה דרי יוחנן הלכה כסתם משנה (חולין מא. לעיל).

סליק פרק התכלת

שיטה מקובצת

[א] תיבות כ"ג שפח ולא מנו אחר תחתיו נמחק: [ב] אומר שאור אות ה' נמחק: [ג] לוגין. חוצה: [ד] נמחק: [ה] כ"ג. קרב: [ו] הקטרות ויסגין דמשכחת לה שבעה: [ז] ליה. והבי נמי אם איתא: [ח] השאר. דממקום אחר לא הייה יכול להביא שאור שלא תהא מנחה יתירה הס"ד: [ט] מנחה. ס"א כדכתיב וכיום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה: [י] אשכחן. עיין ברש"י דף פז ע"א: [יא] להכניר וצריך להניח הקמח בנחת. תר"ח: [יב] המנחה. לא תעשנה חמץ: [יג] חיבת אלא נמחק: [יד] באותה פרשה. אבל קרא דלא תעשה דלקמן לא כתיב מצות באותה פרשה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com